

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Om Mennesket i Verden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 198. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_306_10-txt-shoot-idm1112.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Her staae vi da paa Vidskabs Vei, Gienstandene vi ønske at kiende ere os utallige, men kan dog henføres til tvende store Afdelinger: Historien og Naturen, den aandige og den sandselige Verden, til denne høre vi med vort Legeme, men hiin tilhøre vi, Legemet opstaaer og opløses, men Sjælen, det føle vi, kan ikke opløses, den hører til Aandernes Verden, og den udgjør os Selv. Var det nu saa, at vi først skulde kiende Alt, før vi kunde lære at kiende vor Sjæl, og var det endog mueligt, som vi have seet det ikke er, at gaae denne Vei, saa er det dog klart, at alle de forbigangne Slægter vare udgangne af Verden, uden at kiende sig selv, at vi maatte følge dem ligesaa vankundige, og de følgende Slægter os, thi var det endogsaa muligt at maale Afgrunden og beføle Stjernerne, saa er det dog aabenbart, at selv i Legemets Verden finder en Udvikling Sted, og paa sit eget Støv, ja paa hin Side Tid og Rum maatte det Menneske staae der endelig skulle stykkeviis have lært at kiende Alt, og 199derved udfundet sin Plads. Paa den anden Side, da om det end ikke var vist, at vi ved at kiende os selv ledtes til at kiende det Øvrige, saa var det ligevist, at vi selv ere den vigtigste Gienstand for vor Kundskab, og der burde da i ingen Henseende være noget Spørgsmaal om, hvorhen vi først skulde vende os. Til Historien altsaa, hvorigiennem vi ere udviklede, maae vi hentye, og see om vi der kan lære at forstaae os selv. Men, de ere døde, de forrige Slægter, og have, som det synes, taget det der udviklede os, med sig, om ikke i Graven, saa dog til det vidunderlige, ubekjendte Land, hvortil Sjælene vandre, og sees ei mere. Her er det, vi føle Værdien af de Mindes-Mærker som ere os efterladte, af de Forestillinger, Følelser og Begreber, der have afpræget sig saa, at de kan vandre som Bud mellem Slægt og Slægt i adskillige Tider. Vende vi nu Øiet til Historien, da see vi let, at den har tvende Sider at betragtes fra: en sandselig, forsaavidt den fremstiller en *Mængde* Tildragelser i Tiden og Rummet, og en aandig, forsaavidt den forudsætter noget Aandigt: en Selv-Bevidsthed som deres Kilde, saa der maa være *Eenhed* i Mangfoldigheden, og *Udvikling i Følgen*. Begge disse Syns-Punkter forenes i Betragtningen af Mennesket, som den *historiske* Selv-Bevidsthed, og det handlende 200Redskab, og Historiens Indhold bliver da en sammenhængende *Række* af Yttringer, hvorigiennem Menneske-Sjælen udvikles til Selv-Bevidsthed og stræber at indlemme Legemet deri. Den første Deel maa altsaa vorde en practisk Psychologie, afbilde Sjælen i sine Yttringer, i sin Indpræntning af det Aandige i det Sandselige; den anden Deel maa vorde en experimental Physiologie, som afbilder Virkningen af hine Yttringer: det Sandseliges Forklaring i Aanden, og det Hele er da en empirisk *Æstetik*, og afbilder Foreningen af Sandhed og Skiønhed i Mennesket; den første Tid kaldes med rette *poetisk* ∴ *skaberisk*, thi da skaber og danner Sandheden det Skiønne til sit udtrykte Billede, og dette aandig besjælede Billede (Mennesket) bliver sig bevidst som saadant, ved at efterligne Skabelsen, ved at afbilde sig i det Udvortes, den anden Tid maa vel kaldes filosofisk, thi da besinder Mennesket sig paa sig selv og sit Dagværk, finder sig i Sandheden, og alle sine Billeder i sig; den hele Tid maa kaldes historisk, thi den staaer egenlig som et Spørgsmaal om, hvorvidt og hvorledes Sjæl og Legeme, Sandhed og Skiønhed, høre sammen, og ved at besvare dette Spørgsmaal bliver den *kosmo-logisk* ∴ oplyser Verdens Vilkaar, og, *lignelseviis* Theo-Logisk, da det forklarede 201Menneske *billedlig viser*, hvad *Gud virkelig* maa være. At nu Historien, ved første Øiekast, ei synes at svare til denne vel store, men dog billige Forventning, ja, fra Sandheds Side *ueftergivelige* Fordring, er vist nok ilde, da det beviser, at der maa være kommet Snavs i *Øiet* og *Løgn* i Verden, thi, hvis ikke, da vilde vi ei, som Narre der see halvgjort Arbeide, knurre over at det Halve er ikke det Hele, og det Halve vilde vi see som en skiøn Udvikling der udtrykte idel Sandhed, med andre Ord: det beviser at vi, ja at Mennesket er faldet; men ligesom vi paa den ene Side kan begribe, at Gud var ikke Gud, dersom hans Skabning kunde indskrænke Ham, ved sit Fald forstyrre hans Plan, saaledes er det paa den anden Side vist, at er Mennesket kommet saavidt, at han kan see sig selv i sit rette Lys, da maa Historien ogsaa vise at det er skeet som vi nævnede, at den første Deel virkelig er fuldbragt, men vist nok maa det være skeet paa en *forunderlig*, *overnaturlig* Maade, thi ved, som vi selv gjøre, og som vi see af Historien, at ogsaa de forrige Slægter have gjort, at sammenblande eller *forvexle* Sandhed og Løgn med hinanden, lærer man vist ikke at skille dem ad, eller at *fatte* sig i Sandhed. For den som vil høre og bruge Fornuften, kan 202det da bevises, at der maa i Tidens Løb være skeet en overnaturlig Aabenbaring af Sandhed, en anden nemlig, end den som skedte, da Sandhed skabte Mennesket til sit Billede, og at det maa være denne Aabenbaring, der formedelst Troen har ledt Mennesket til Sandhed. Hvad der altsaa har været en saadan Gienstand for Troe, har historisk beviist sig at være en Aabenbaring af Sandhed, og maatte ene derfor, saavidt det ikke begribes, fremdeles troes af alle dem, der elske Sandhed, og ønske, at Mennesket maa komme til Sandheds Erkiendelse, og dette er i Korthed det store, *uigiendrivelige* historiske Beviis paa Christendommens Sandhed, som, naar det kunde gøres indlysende for alle, vilde være unægteligt, som det virkelig er for ethvert tænkende Hoved med almindelig historisk Kundskab. Derfor kan det heller aldrig feile, at Christen-Dommen vil inden kort Tid mellem alle Bøglærde erklæres for unægtelig Sandhed, for den eneste sikke og *troværdige* Veiledning til sand Vidskab, men narret er den, som anseer en saadan Indsigt for en saliggjørende Troe, den hjælper *Mennesket i de Troende* til at naae sit Maal, men den giver ingen levende Troe, den fører altsaa ikke til det evige Liv, men vækker kun Attraa derefter, ved at pege paa dets Billede, viser kun Troens Herlighed ved at 203aabenbare dens Kraft for *Øiet*. Den levende Tro derimod er Sandheds kiærlige, kraftige *Virkning* i Hjertet, og maa være ligesaa overnaturlig som Sandheds Kiøds-Paatagelse i Tidens Fylde, ja er jo netop en Tilegnelse af ham, *som han kom*, og Betingelsen herfor er en *moralisk* Følelse af Faldet og Trangen til Opreisning, det er en *Samvittigheds-Sag*, thi det gjælder *Villien*, for hvilken Sandt og Falsk er Godt og Ondt. Hertil maae vi stedse komme tilbage, naar vi have ægte Sandheds og Menneske-Kiærlighed, thi Kiærlighed er, som sagt, Villiens Liv, og Begrebet er, *adskilt* derfra, afmægtigt, tomt og dødt i en livløs Skygge.